

Tre vägar för Glesbygdsverkets framtid

Näringsdepartementet ser över verksamheterna och organisationen för Glesbygdsverket, Nutek, och Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS).

Det övergripande syftet är att kartlägga och förtydliga myndigheternas huvuduppdrag och att förbättra kvaliteten i arbetet.

Inför det fortsatta arbetet har en rapport tagits fram. Av den framgår att myndigheternas mål överlag är otydliga. Men det är få uppgifter som innebär dubbleringar.

TRE BLIR TVÅ

Författarna till rapporten ser tre möjliga handlingsvägar, där den ena inte utesluter den andra.

Den första handlar om privatisering, där det offentliga åtagandet bör minska och uppgifter i högre grad utföras av privata aktörer. Den andra vägen går ut på att regionalt överta mer uppgifter från den nationella nivån.

I den tredje talas det om stordriftsfördelar och allmän effektivisering mellan myndigheterna.

Vidare föreslår gruppen att två nya myndigheter bildas. "Genomförandemyndigheten", med verksamheter från Glesbygdsverket och Nutek, och "Utvärderingsmyndigheten", som i huvudsak består av dagens ITPS.

Regeringen tar ställning i frågan under våren 2008.

Läs **generaldirektör Kerstin Wallins reflektioner på sidan 4.**

Tillväxt inte alltid målet för de minsta företagen

Att anställa och växa är målet för många soloföretagare, men långt ifrån för alla.

Det visar Glesbygdsverkets rapport *Starta, leva, växa. Solo- och mikroföretag i gles- och landsbygder.*

– Perspektivet i rapporten är unikt. Det säger Jörgen Lithander på Glesbygdsverket som har varit projektledare för arbetet. Datamaterialet bygger på en geografisk avgränsning för att så långt som möjligt spegla Sveriges utpräglade lands- och glesbygder, något som är ovanligt i det här sammanhanget.

MÅLSÄTTNING SKIFTAR

Glesbygdsverkets kartläggning visar att soloföretagarna inte är en homogen grupp.

– Samtidigt som många företag har uttalade tillväxtambitioner och jobbar aktivt för att utvidga verksamheten har andra målet att försörja sig själva på en plats där de trivs, och är tillfreds med det. Vissa har förutom företaget även andra inkomstkällor, vilket gör sannolikheten mindre för att företaget ska växa och börja anställa, säger Jörgen Lithander.

Kartläggningen använder sig av registerdata, enkäter, intervjuer och reflektioner, från både forskare och praktiker. Bredden gör att många kan använda rapporten som utgångsmaterial vid mer avgränsade och djupare studier.

NÅGRA SLUTSATSER FRÅN RAPPORTEN:

- De flesta som startar som soloföretag förblir det. De anställer inte alls.
- Offentlig och kommersiell service är viktiga faktorer för att kunna utveckla sitt företag och för att kunna rekrytera och behålla personal.
- Det behövs informationsinsatser om vad det i realiteten innebär att anställa, samt om att utvidga marknaden från den lokala nivån.
- Inom områden med långa avstånd till kunder, leverantörer och företagstjänster är bredbandsutbyggnad särskilt viktig. Då nätoperatörerna inte alltid är beredda att bygga på kommersiella villkor i dessa områden blir insatser från offentlig sektor betydelsefulla.

I denna undersökning inkluderas självklart de areella näringarna, vilket inte alltid är fallet i företagsrapporter.

- Enligt företagarna själva behöver skatter och avgifter sänkas och regelverk förändras för att en ökning av antalet anställda ska vara möjlig. Även brister i infrastruktur och kapitalförsörjning lyfts fram av flera parter.
- Intervjuer med företagare visar att de upplever ett minskat intresse från speditörer av att leverera och hämta gods i glesare områden.

Rapporten är gjord på uppdrag av regeringen. Den kan beställas eller laddas ner på www.glesbygdsverket.se.

FOTO: EVA WIDLUND

Ett projekt inom Mål 2 Öarna: Linfärjan mellan Nord- och Sydkoster. Ett infrastrukturprojekt som betytt mycket för social samhörighet och service.

Framgångsfaktorer för skärgårdsutveckling

Det finns mycket att lära av Mål 2 Öarna. Det visar Glesbygdsvverkets uppföljning av strukturfondsprogrammet.

– Det är viktigt att ta vara på kunskapen i den nya programperioden, speciellt eftersom skärgårdarna inte längre kommer att ha ett eget program, utan ska ingå i landsbygdsprogrammet. Det säger Annika Lidgren på Glesbygdsvverket som har varit projektledare för uppdraget.

Arbetet inom Mål 2 Öarna har varit framgångsrikt. Bland annat har målen om nya arbetstillfällen och företag nåtts med råge.

Vilka är då framgångsfaktorerna för ett lyckat skärgårdsprojekt? Såväl tidigare erfarenheter som denna uppföljning pekar framför allt på tre områden:

1) *Samverkan och förankring.* Begreppen riskerar att bli slitna. Inte desto mindre är det dessa faktorer som verkar betyda allra mest för framgången, både när det gäller samverkan mellan olika delar av en ö och mellan befolkning och offentliga aktörer.

2) *Fokus på långsiktiga och affärsmässiga*

projekt. Det är nödvändigt att projektverksamheten är inriktad på att vara en startsträcka för en bestående verksamhet som kan komma igång tack vare en inledande kraftsamling.

3) *Kommunernas roll* är viktig, inte bara som medfinansierare utan också som pådrivande aktörer. Att se skärgården som en resurs och integrera den i kommunalt och regionalt utvecklingsarbete är en framgångsfaktor. Flera kommuner har till exempel särskilda skärgårdsutvecklare anställda.

– För att sprida kunskap och erfarenheter från Mål 2 Öarna arrangerar Glesbygdsvverket under hösten ett seminarium för skärgårdsutvecklare i landets kommuner samt för de handläggare på länsstyrelserna som ska arbeta med landsbygdsprogrammet, avslutar Annika Lidgren.

Rapporten *Skärgård i utveckling. En uppföljning av strukturfondsprogrammet Mål 2 Öarna* finns på www.glesbygdsvverket.se.

EU-program diskuterades på Skärgårdsforum

Vad händer med skärgårdsfrågorna i EU:s nya programperiod? Risken finns att de hamnar mellan stolarna och inte passar in vare sig i strukturfondsprogrammen eller i landsbygdsprogrammen.

Det var frågor som diskuterades vid 2007 års Nationella Skärgårdsforum, som i år hölls på Sydkoster.

Skärgårdsforum samlar myndigheter och organisationer som arbetar med skärgårdsfrågor. En anledning till att förlägga årets möte till Kosteröarna var att få information om det exempel på lokal förvaltning som finns där i form av Koster-nämnden, samt om den blivande Kosterhavets Nationalpark.

En dokumentation av Nationellt Skärgårdsforum finns på www.glesbygdsvverket.se.

FOTO: BRIGITTA RHODIN

Deltagarna vid Nationellt Skärgårdsforum på Sydkoster.

Leader avslutas – och lever vidare i landsbygdsprogrammet

Leader lever ett dubbelliv. Programtiden för Leader+ löpte ut 2006 och som förvaltningsmyndighet har Glesbygdsvverket ett ansvar för att avsluta det arbete som pågår. Samtidigt lever Leader som arbetsmetod vidare inom Jordbruksverket som en del av landsbygdsprogrammet 2007-2013.

En symbolisk överlämning mellan det gamla och det nya sker den 9 till 10 oktober då Svenska nätverket för Leader+, Glesbygdsvverket, Jordbruksverket och Sveriges Kommuner och Landsting arrangerar ett stort avslutningsevent för Leader+. Konferensen har rubriken "Land ska med LAG byggas" och arrangeras i Örebro.

– Leader är inte längre ett program, utan ett sätt att arbeta. Modellen, med bland annat trepartnerskapet, har visat sig vara mycket framgångsrik och det är positivt att metoden nu lever vidare och når fler genom landsbygdsprogrammet, säger Mikael Lindau, chefsjurist på Glesbygdsvverket.

Läs mer om Leader på Jordbruksverkets hemsida www.sjv.se och om avslutningseventet på www.glesbygdsvverket.se.

Hälsingegårdar blev Årets Leader

Utmärkelsen Årets Leader 2006 gick till projektet "Rådgivning Hälsingegårdar – antikvarisk/affärsmässig" inom Leaderområdet "Intryck Hälsingland".

Inom projektet "Rådgivning Hälsingegårdar" har man skapat en modell för att utveckla affärsidéer och företagande med kulturminnet som bas. Det ger ekonomiska möjligheter att bevara byggnadskultur samtidigt som det ger en levande arbets- och boendemiljö för ägarna. Exempel på affärsverksamhet som drivs på de gårdar som medverkar är visningar, Bo på Hälsingegård, matservering, konferensarrangemang och försäljning i gårdsbutik.

Arbetet bedrivs med underifrån-perspektiv och i nära samverkan mellan en offentlig kulturinstitution, en ideell förening och ett stort antal enskilda företagare. Det utgör därmed ett utmärkt exempel på Leadermetodens styrka.

Utan spaning – ingen aning!

Det är under hösten fortsatt god efterfrågan på Glesbygdsvverkets medverkan i olika utredningar och processer. Bland nytillkomna uppgifter finns till exempel arbete i en myndighetsgrupp som ska ta sig an tillgänglighet i olika former. Det handlar också om engagemang i det nya landsbygdsnätverket. Dessutom vill tre nytillsatta utredningar ta del av Glesbygdsvverkets sakkunskap; bredbandsutredningen, utredningen om statliga servicekontor och apoteksutredningen.

FAMLAR I BLINDO

Frågor om gles- och landsbygdernas utveckling väntas bli allt viktigare i den framtida regionala tillväxtpolitiken.

- Utan spaning – ingen aning. Utan kunskap om utvecklingen i gles- och landsbygder famlar medborgare och företag i blindo inför strategiska beslut i politik och näringslivsutveckling.
- Behovet av analyser kring möjligheter och problem. Skattemedel ska satsas där pengarna kommer till nytta.
- Som livsmiljö får glesbygder, landsbygder och skärgårdar en mer framträdande roll. Inte bara för fast boende utan också för delårsboende, turism och rekreation.

I ett EU-perspektiv har Sverige också nyttig kunskap att erbjuda andra länder. Det gäller inte minst förmedling av erfarenheter av att se möjligheter och lösa problem på landsbygden när behovet av arbetskraft inom de areella näringarna minskar.

NATIONELLA ANALYSER

Oavsett föreslagna förändringar i myndighetsstrukturen (se sidan 1) kommer det inte att saknas arbetsuppgifter kring gles- och landsbygdernas framtida roll i tillväxtpolitiken. Det kommer att krävas kartläggningar och analyser på nationell nivå även om regionerna får ta ett allt större ansvar för den egna territoriella utvecklingen.

Hur arbetet sedan organiseras blir ytterst en fråga för regering och riksdag.

Samtidigt måste jag tillägga att den kompetens som finns hos mina medarbetare i Östersund är mycket hög.

Verksamheten har från myndighetens bildande år 1991 utvecklats mot allt djupare kunskaper om förutsättningar för tillväxt och välfärd i gles- och landsbygd.

Och vi kommer fortsättningsvis att aktivt medverka i projektarbetet inför regeringens beslut i organisationsfrågan våren 2008.

Viktigt för staten att styra serviceutbud

Glesbygdsvverket tillstyrker huvuddragen i Ansvarskommitténs slutbetänkande. I remissyttrandet pekar verket bland annat på medborgarnas och näringslivets behov av olika typer av service – både offentlig och kommersiell – i alla delar av landet.

En fråga som hade förtjänat större utrymme i betänkandet är statens ansvar för olika typer av service, skriver Glesbygdsvverket i remissyttrandet.

Verket anser att staten, i de delar där staten har det direkta ansvaret för servicen, bör ta ett starkare grepp i styrningen.

Inte sällan omorganiserar de statliga myndigheterna eller bolagen sina verksamheter självständigt utan koordination med vare sig övrig statlig verksamhet eller annan service.

Nya pengar till checkar i landsbygdsnätverket

Styrgruppen för nätverket för landsbygdsutveckling genomförde sitt tredje möte den 17 till 18 september i Ramkvilla. Då fördelades ytterligare cirka 30 konferens- och inspirationscheckar till organisationer som arbetar med landsbygdsutveckling och som kan stödjas av landsbygdsprogrammet.

Alla medlemmar i det nationella nätverket, för närvarande runt 60 stycken, bjuds även in till ett möte den 8 november med temat "Metoder för ett framgångsrikt partnerskap".

Mer information finns på Jordbruksverkets hemsida www.sjv.se.